

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว นานาประเทศทั่วโลกล้วนต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาอาชญากรรม หรือปัญหาอื่น ๆ นานับประการ กระทั่งในปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ก็ยังส่งผลกระทบติดตาม ช้ำร้ายยังมีปัญหาโรคเอดส์เข้ามาเป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงและเป็นมหันตภัยของโลก โดยยาเสพติดก็เป็นหนึ่งในการที่จะเป็นสื่อที่จะนำไปสู่โรคร้ายชนิดนี้ ซึ่งนับวันปัญหาในด้านต่าง ๆ ก็ยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้นและยังจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงอนาคตข้างหน้าอีกด้วย

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดมาช้านาน โดยที่สภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีใหม่ การติดต่อที่ทันสมัยและรวดเร็ว ทำให้ผู้เสพสามารถใช้ยาเสพติดได้ง่ายและสะดวก รวมทั้งสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต สังคม เศรษฐกิจ จากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2536 ได้ประมาณการผู้ใช้ยาเสพติดใน 5 ประเภท คือ สารระเหย กัญชา เฮโรอีน และฝิ่น โดยแยกประชากรที่ศึกษาเป็นกลุ่มย่อยซึ่งมีความเสี่ยงสูง ต่อการใช้ยาเสพติดไว้ 16 กลุ่ม มีผู้ใช้ยาเสพติดของประเทศไทยทุกกลุ่มรวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน หรือร้อยละ 2.17 ของประชากรทั้งประเทศ และในจำนวนนี้ประมาณการได้ว่า มีกลุ่มวัยเรียนและเยาวชนอายุระหว่าง 15 - 25 ปี ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาต่าง ๆ ใช้ยาเสพติดจำนวน 71,666 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 ของกลุ่มเสี่ยงทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539)จากสรุปรายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลประชากรผู้ติดยาและเข้ารับการบำบัดรักษา ปี พ.ศ. 2538 โดยกรมการแพทย์ พบว่าเด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรก เมื่ออายุต่ำกว่า 10 ปี และเยาวชนวัยเรียนกลุ่มอายุ 15 - 19 ปี ทั้งในและนอกระบบการศึกษาเป็นกลุ่มที่มีปัญหาเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกสูงที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ๆ โดยเท่ากับร้อยละ 53.1 (กรมการแพทย์, 2538) ดังตาราง ก และอัตราการใช้ยาเสพติดครั้งแรกของ

กลุ่มอายุนี้จะสูงอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2538 สาเหตุของการใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่เกิดจากการอยากทดลองด้วยตนเอง และเพื่อนชักชวน สำหรับสาเหตุจากปัญหาครอบครัวอยู่ในอันดับหลัง (โรงพยาบาลรัฐญารักษ์, 2539) และจากรายงานสถิติข้อมูลการติดยาเสพติดของประชากร ซึ่งได้รับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ ประเภทผู้ป่วยรายใหม่ พบว่า เด็กนักเรียนและเยาวชน กลุ่มอายุ 10 – 19 ปี ใช้ยาเสพติดประเภทเฮโรอีน สารระเหย ผีน กัญชา สุรา และยาบ้า รวม 9,288 ราย (รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติดฯ (กรมการแพทย์, 2539) โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2538 พบว่า มีอัตราการใช้เฮโรอีนสูงสุด เมื่อเทียบกับยาเสพติดประเภทอื่น ๆ โดยสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2537 เท่ากับร้อยละ 88.77 รองลงมาเป็นการใช้สารระเหย ซึ่งในช่วง 3 ปี มีอัตราการใช้สารระเหย 12.77, 7.39 และ 8.96 ตามลำดับ อัตราการใช้ฝิ่นและกัญชามีแนวโน้มลดลงมาก โดยฝิ่นลดลงจากร้อยละ 1 และเริ่มมีอัตราการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้นมาในปี พ.ศ. 2538 ในอัตราร้อยละ 6.29 ของผู้ใช้สารเสพติดทุกประเภทดังรายละเอียดในตาราง ข เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ยาบ้าเริ่มมีการแพร่ระบาดมากขึ้นในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน ซึ่งจากรายงานของกองป้องกันยาเสพติด สรุปได้ว่าเยาวชนกลุ่มอายุ 15 – 19 ปี ในระบบสถานศึกษา และนอกระบบสถานศึกษา เข้ารับการรักษายาเสพติดทุกประเภทระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2538 มีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี ดังรายละเอียดในตาราง ค จะเห็นได้ว่าเด็กวัยเรียนและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบสถานศึกษาต้องเผชิญทั้งปัญหาการเริ่มหันมาใช้ยาเสพติดครั้งแรก และปัญหาจากการที่ติดยาเสพติดอยู่แล้วที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สถานการณ์ที่น่าห่วงมากในปัจจุบันคือ การแพร่ระบาดของยาบ้า ที่เริ่มมีเพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนวัยเรียน เนื่องมาจากความอยากรู้อยากลอง อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนชักชวน ประกอบกับมีแหล่งที่นักเรียนสามารถหาหาและสารเสพติดได้เอง สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย มียาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนที่นักเรียนอาศัย สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสใช้ยาเสพติดได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในวัย ที่ต้องศึกษาหาความรู้ ซึ่งส่วนหนึ่งเมื่อจบการศึกษาต้องเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา อีกส่วนหนึ่งต้องออกไปประกอบอาชีพและมีครอบครัว จึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษจึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน ให้ความสนใจในการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษโดยใช้มาตรการด้านการปราบปรามและบำบัดรักษานั้น

ยังไม่เพียงพอและไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้มาตรการป้องกันร่วมด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้น วิธีการป้องกันซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือ การศึกษาเรื่องยาเสพติดให้โทษนั่นเอง

การศึกษาเรื่องยาเสพติด คือการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การให้การศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนมิให้ติดยาเสพติด ให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองเมื่อต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติด จุดมุ่งหมายของการให้การศึกษาเรื่องยาเสพติดในระยะสั้นคือ การป้องกันการใช้ยาเสพติดและในระยะยาวคือ การสร้างนิสัย พัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง เมื่อมีความรู้ก็必将ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดี และพฤติกรรมที่ดีก็ส่งผลมาจากทัศนคติที่ดี (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526) ที่กล่าวว่า ถ้าบุคคลนั้นมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทัศนคติต่อสิ่งนั้นก็ดีขึ้นไปด้วย ซึ่งการมีทัศนคติที่ดีย่อมจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดีด้วย เมื่อนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดก็ย่อมจะทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อยาเสพติดให้โทษก็จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีในการที่จะป้องกันยาเสพติดตามมาจึงน่าจะศึกษาถึงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้องกับยุพา สุตรเชื้อวชาญ (2539) ที่กล่าวว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มที่ควรจะได้รับ ความสนใจ เพราะเป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งถ้ามีการวางแผนดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว น่าจะเป็นวิธีการที่จะช่วยลดปัญหายาเสพติดให้โทษทางหนึ่งลงได้

กระทรวงศึกษาธิการก็ตระหนักถึงภัยของยาเสพติดที่กำลังรุกรามเข้ามายังสถานศึกษา จึงได้มีแผนป้องกันสารเสพติดให้โทษในสถานศึกษา (พ.ศ. 2540-2544) โดยกำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการจัดทำแผนและมาตรการป้องกันสารเสพติดให้โทษในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นกรรมการและคณะทำงานโดยที่คณะกรรมการจัดทำแผนและมาตรการการป้องกันสารเสพติดให้โทษในสถานศึกษามีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาการเรียนการสอน กำหนดวิธีการส่งเสริมผู้บริหารครูผู้สอนในเรื่องกระบวนการสอน กำหนดมาตรการในการกำกับดูแลและประสานงานเพื่อป้องกันสารเสพติดให้โทษในสถานศึกษา ส่วนผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ศึกษาสภาพปัญหาของการแพร่ระบาดของสารเสพติดให้โทษที่

พบในสถานศึกษาต่าง ๆ กำหนดมาตรการการป้องกันการระบาด จัดทำแนวทางปฏิบัติการ
เรียนการสอนในคู่มือครูอย่างครอบคลุม โดยมีการวางแผน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด
และประเมินผล อย่างมีระบบ เพื่อให้งานป้องกันสารเสพติดให้โทษในสถานศึกษาดำเนินไป
ด้วยความเรียบร้อย สนองนโยบายของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) โรงเรียนสีขาวก็เป็นโครงการหนึ่งที่กระทรวง
ศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดรูปธรรมในสถานศึกษา เพื่อ
ร่วมกันสร้างสถานศึกษาให้ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด สิ่งชั่วร้าย การพนันและ
อันตราย โดยมีรูปแบบเป็น 4 ประสาน (ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน)
กับ 2 คำ (ภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน) การดำเนินงานประกอบไปด้วย คณะกรรมการ
อำนวยการกับคณะกรรมการปฏิบัติงานในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด โดยมอบให้สำนักงานการ
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต เป็นหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล
และติดตามประเมินผล แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะรุก เพื่อใช้ยุทธศาสตร์
เชิงรุก ปลูกเร้าประชาสัมพันธ์ให้บุคคลในหน่วยงาน และสาธารณชนตระหนักถึงปัญหา
(2) ระยะเร่งรัด เป็นช่วงของการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง
(3) ระยะนิเทศ-ติดตาม เป็นช่วงปฏิบัติงานโดยมีการเฝ้าระวังและให้คำแนะนำให้การทำงาน
เกิดผลดี และ (4) ระยะประเมินผลเพื่อคัดสรรความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น
ควรแก้ไขอย่างไร เพื่อจัดทำโครงการใหม่อย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ,
2533)

จังหวัดชัยภูมิก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบกับปัญหาเสพติด โดยในปี พ.ศ. 2539
มีผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดมากที่สุด คือ เฮโรอีน คิดเป็นร้อยละ 38.40 รองลงมาคือ
บุหรี่ย้อยละ 26.58 และยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 23.63 แต่ในปี พ.ศ. 2540 จำนวนผู้บำบัด
ยาเสพติดที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 73.62 รองลงมาเป็นเฮโรอีน
ร้อยละ 9.23 ซึ่งในจำนวนนี้มีนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นจำนวน
มาก ดังตาราง ง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเองมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
การป้องกันยาเสพติดให้โทษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสัมพันธ์
กันมากน้อย ถูกต้อง เหมาะสมอยู่ในระดับใด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐาน
สำหรับหน่วยงานด้านการศึกษาในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับ

ยาเสพติดให้โทษในระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งวางแผนการจัดโครงการและกิจกรรมในการป้องกันยาเสพติดให้โทษในสถานศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดให้โทษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ความรู้ ทักษะคิด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิดกับ พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดให้โทษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 17,700 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- ทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบที่ได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างถือว่าเป็นคำตอบที่เกิดจาก ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการป้องกัน ยาเสพติดด้วยความจริงที่เชื่อถือได้และปราศจากอคติ

1.6 คำจำกัดความในการวิจัย

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ ซึ่งเมื่อเสพย์เข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม ฉีด สูบ หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้มีผล

ต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดและการเสพยามากขึ้น เกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ยา เกิดความต้องการเสพยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพร่างกายทรุดโทรม

ความรู้ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการจดจำ และระลึกได้ในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ลักษณะอาการ ความรุนแรง การป้องกัน การบำบัดรักษา ยาเสพติดให้โทษ ที่ได้รับการเรียนรู้ จากประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล

ทัศนคติ หมายถึง ศักยภาพภายใน ค่านิยม ความรู้สึก ความคิดเห็นความเชื่อ ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบของนักเรียนที่มีต่อยาเสพติดให้โทษ ซึ่งพิจารณาได้จากคะแนนรวมของแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล

พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักเรียนในการป้องกันการ ใช้ยาเสพติดได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ การเลือกคบเพื่อน ไม่ทดลองใช้สารเสพติดใด ๆ การชักจูงผู้เสพยาเสพติดให้เลิกเสพยา การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูล

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขต จังหวัดชัยภูมิ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเป็นข้อมูลในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษในสถานศึกษา